

Evaluatie raadsakkoord

Bruidsschat aan de nieuwe
gemeenteraad.

Maart 2026

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	2
2. Inleiding en onderzoeksvraag.....	3
Aanleiding	3
Onderzoeksvraag.....	3
Leeswijzer	4
Afbakening.....	4
3. Het raadsakkoord in Kaag en Braassem	5
Van 2014 tot 2026.....	5
Evaluatie 2022 – Samenwerkingsagenda	5
4. Ervaringen raadsakkoord.....	7
Het akkoord.....	7
De samenwerking.....	8
Aanbevelingen.....	9
5. Ervaringen collegevorming.....	10
Aanbevelingen.....	11
6. Ervaringen vergaderstructuur	12
Aanbevelingen.....	13
7. Conclusie	14
Algemeen.....	14
Het raadsakkoord	14
De collegevorming.....	14
De vergaderstructuur	15
8. Bronnen en gesprekspartners	16
Documenten	16
Gesprekken.....	16

2. Inleiding en onderzoeksvraag

Aanleiding

Raadsbrede samenwerking gebeurt in Kaag en Braassem al gedurende drie raadsperiodes. Dit werd eerst 'Samenwerkingsagenda' en later 'Raadsakkoord' genoemd. Het raadsakkoord is het centrale document op basis waarvan de raad en het college samenwerken. Het is het gezamenlijke uitgangspunt aan het begin van de nieuwe raadsperiode, en het kompas voor de komende vier jaar en het staat ook voor een intentie om op een andere manier samen te werken.

Na de periode 2018-2022 heeft er een uitgebreide evaluatie van het werken met een raadsakkoord plaatsgevonden. Deze evaluatie heeft waardevolle inzichten opgeleverd voor de periode 2022-2026. Nu deze periode ook op z'n einde loopt, heeft het presidium de gemeentesecretaris gevraagd om een interne projectgroep samen te stellen voor het opstellen van een evaluatierapport.

Dit rapport kan door de huidige gemeenteraad als advies worden meegegeven aan de nieuwe gemeenteraad. Geen erfenis, want gelukkig blijven er ook veel raadsleden behouden binnen het gemeentebestuur, maar een steuntje in de rug om vast te houden wat goed gaat en bij te sturen op de verbeterpunten. Vandaar dat er is gekozen om deze evaluatie een bruidsschat te noemen.

Onderzoeksvraag

Deze evaluatie richt zich op drie pijlers: het raadsakkoord, de collegevorming en de vergaderstructuur.

De onderzoeksvraag is:

- Welke aanbevelingen kunnen we als afzwaaiende gemeenteraad meegeven aan de nieuwe gemeenteraad, zodat zij de geleerde lessen mee kunnen nemen in de keuzes die zij maken met betrekking tot het op te stellen raadsakkoord, de collegevorming en de vergaderstructuur?

Hiervoor zijn de volgende deelvragen gebruikt:

- Waar zit de meerwaarde van een raadsakkoord, ten opzichte van een coalitieakkoord? En waar zitten de valkuilen?
- Waar gaat voor de komende bestuursperiode onze voorkeur naar uit? En waar zitten dan verbeter-/ontwikkelpunten ten opzichte van de afgelopen raadsakkoorden?
- Welke tips en ontwikkelpunten hebben wij voor de totstandkoming van het nieuwe akkoord? En voor de vorming van het nieuwe college?
- Hebben de onderwerpen de afgelopen vier jaar op de juiste manier hun weg naar de raad gevonden? En is het huidige vergadermodel hierin ondersteunend?

Leeswijzer

In deze evaluatie wordt eerst teruggeblikt op de vorige raadsperiodes en de samenwerking op basis van een Samenwerkingsagenda of Raadsakkoord. Daarna wordt er per onderwerp (raadsakkoord, collegevorming, vergaderstructuur) een samenvatting gegeven van wat er in de interviews naar voren is gekomen. Daar worden direct de concrete aanbevelingen bij gegeven. Tot slot is er een conclusie waarin deze aanbevelingen uitgebreider worden toegelicht. De aanbevelingen en conclusies van deze evaluatie geven input waar bij een eventueel volgend raadsakkoord over nagedacht moet worden. Op basis van de gevoerde gesprekken doen we daar suggesties voor.

Afbakening

De evaluatie die in 2022 is uitgevoerd, was zeer uitgebreid. Als onderdeel van een promotieonderzoek is er diep ingegaan op het werken met raadsakkoorden. Op verzoek van het presidium is de evaluatie 2026 compacter, en wordt deze door een interne projectgroep uitgevoerd.

Er wordt in deze evaluatie niet ingegaan op:

- De kwaliteit van het raadswerk en/ of de griffie;
- De kwaliteit van de raadsvoorstellen;
- Inhoudelijk behaalde resultaten/ niet behaalde resultaten

Het presidium heeft besloten om bij deze evaluatie alle partijen te betrekken die deel hebben genomen aan de totstandkoming van het raadsakkoord 2022-2026. Te weten: PRO, Samen, CDA, D66 en VVD. Er is om die reden niet gesproken met Mooi K&B en de nieuwe politieke partij, Kern11. Uiteraard zullen zij deze evaluatie wel ontvangen, zodat ook zij bij een eventuele formatie zicht hebben op de aanbevelingen die de afzwaaiende gemeenteraad mee wil geven aan hun opvolgers.

3. Het raadsakkoord in Kaag en Braassem

Van 2014 tot 2026

In de periode 2014-2018 bestond de Samenwerkingsagenda uit een overzicht van onderwerpen waarover brede overeenstemming bestond binnen de gemeenteraad. In de daaropvolgende periode (2018-2022) werd deze aanpak uitgebreid met punten waarover nog geen overeenstemming was bereikt. Dat resulteerde in een lijst met onderwerpen waarover de komende jaren het debat gevoerd zou moeten worden (de zogenoemde 'witte en paarse blokken'). In 2022-2026 is er gekozen voor een combinatie van de eerdere benaderingen. Per thema werd gezocht naar het standpunt waarvoor in de raad een meerderheid was. Met deze benaderingswijze stond vast wat het college en de raad te doen stond en wat de inwoners konden verwachten van het gemeentebestuur in de betreffende vier jaar.

De kern van het raadsakkoord is dat niet alleen coalitiepartijen bijdragen aan de koers voor de komende jaren, maar dat alle fracties daarbij betrokken zijn. Ook de samenstelling van het college kan deze brede betrokkenheid weerspiegelen, doordat wethouders in theorie afkomstig kunnen zijn uit alle fracties.

Evaluatie 2022 – Samenwerkingsagenda

In 2022 heeft een uitgebreide evaluatie van de Samenwerkingsagenda plaatsgevonden. Uit deze evaluatie bleek dat er over het algemeen positief werd gekeken naar zowel de werkwijze als de opbrengsten.

De voornaamste conclusie was dat, hoewel de intentie van de Samenwerkingsagenda was om breder en holistischer samen te werken, de daadwerkelijke uitvoering grotendeels plaatsvond via het reguliere politieke proces van de gemeenteraad. In de praktijk functioneerde de samenwerkingsagenda vooral als een klassieke vorm van raadsbrede samenwerking. Dat maakte het document feitelijk een Raadsakkoord. Dat is ook de vorm en naam dat het document de daaropvolgende raadsperiode is toegekend. Het college is echter niet raadsbreed geformeerd. Dat kan volgens de evaluatie uit 2022 voor onduidelijkheden zorgen.

Kwesties die uit de evaluatie van 2022 naar voren zijn gekomen:

- Hoe scherp mag het zijn? Kun je het nog oneens zijn?
- Er zijn weinig spelregels: wat doen we bij gedoe? Hoe gaan we met elkaar om?
- Er zijn verschillende beelden over het vergadermodel C&K en V&A.
- Kort vergaderen moet niet een doel op zich worden.
- Toch soms oppositie en coalitie dynamiek.
- Het primaat ligt bij de raad, maar dat zorgt soms ook voor onduidelijkheid bij wethouders.
- Totstandkoming van de samenwerkingsagenda: de fracties betrokken, individuele raadsleden pas later.
- Veel actie, maar ook tijd nodig voor raadsleden om te reflecteren.

Deze kwesties hebben in 2022 tot een drietal aanbevelingen geleid:

Ten eerste is aanbevolen om te verhelderen. Stel spelregels op voor het proces, over rollen en het vergadermodel. Ter uitwerking hiervan is er bij de totstandkoming van het raadsakkoord een hoofdstuk toegevoegd over het samenwerken in de raad. Hierin zijn afspraken gemaakt over samenwerking, omgangsvormen en systemen.

Ten tweede is aanbevolen om in elkaar te investeren en specifiek om als raadsleden genoeg tijd met elkaar te nemen om het raadsakkoord op te stellen. Als we puur kijken naar de data, is deze aanbeveling niet concreet opgevolgd. Zowel in 2018 (dus vóór de aanbeveling) als in 2022 (na de aanbeveling) duurde de formatie en het opstellen van het akkoord ongeveer 10,5 weken.

Ten derde werd er aanbevolen om ruimte te maken voor tussentijdse evaluatie en reflectie met elkaar. De evaluatie benoemt dat de samenwerking goed en constructief is, maar dat het onderlinge begrip en de tijd die raadsleden in elkaar steken nog beter kan. In de formatieperiode werd daarom aanbevolen om alle raadsleden te betrekken bij het op te stellen akkoord, en niet alleen fractievoorzitters of onderhandelaars. Zeker het opstellen van de paarse blokken vraagt tijd en gezamenlijke reflectie. Maar ook na de formatie is het goed om in elkaar, en in de samenwerking te blijven investeren. Wat hier de ervaringen van dit moment mee zijn, hebben we meegenomen in de gesprekken.

4. Ervaringen raadsakkoord

Het raadsakkoord wordt door alle gesprekspartners gezien als een instrument dat gezamenlijkheid creëert en helpt om een basis te leggen waarop alle partijen kunnen samenwerken. Het biedt duidelijkheid doordat het een gemeenschappelijke richting geeft en wordt gewaardeerd omdat het alle fracties in staat stelt om mee te doen en resultaten te bereiken. Een belangrijk voordeel dat vaak wordt benoemd, is dat er niet in coalitie-oppositie wordt gehandeld en elke fractie kan meedoen.

*De ervaringen van het werken met een raadsakkoord zijn overwegend positief.
Hierdoor staan in beginsel alle partijen open voor een verkenning of een raadsakkoord ook komende bestuursperiode haalbaar is.*

Maar...

*Een raadsakkoord is geen doel op zich.
Het werken met een raadsakkoord heeft ook een keerzijde.*

Het akkoord

Het akkoord heeft de afgelopen 12 jaar een ontwikkeling doorgemaakt.

- In de eerste editie werd vooral opgeschreven waar iedereen het over eens was.
- De tweede editie voegde hier de zogeheten *paarse blokken* aan toe: onderwerpen waarover verschillen bestonden die wel gezamenlijk ter besluitvorming naar de raad werden gebracht.
- In de derde editie schreven partijen zelf teksten, waarbij fracties met tegengestelde standpunten juist samen werkten aan één formulering.

Deze ontwikkeling wordt in principe als positief beoordeeld. Er is brede behoefte om in een nieuw akkoord meer onderscheid te maken in de prioritering van onderwerpen. Hiermee kan de raad het nieuwe college nog gericht op pad sturen.

Hoewel het gezamenlijk schrijven van teksten door fracties met uiteenlopende standpunten heeft bijgedragen aan wederzijds begrip en draagvlak, heeft het in sommige gevallen ook geleid tot meer afgevlakte, genuanceerde formuleringen in het raadsakkoord. Hierdoor biedt het akkoord soms minder richting dan idealiter gewenst. Veel gesprekspartners brachten de behoefte naar voren om explicieter vast te leggen waar de raad het wel over eens is en waar niet, inclusief een route om de verschillen later te adresseren.

Ook de uitvoerbaarheid van het raadsakkoord kwam regelmatig ter sprake. Het helpt wanneer vooraf duidelijk is wanneer de uitvoering (financiën, capaciteit, juridische ruimte) wordt besproken. Er bestaan echter verschillende visies op de vraag of dit op voorhand in het raadsakkoord moet worden meegewogen door de raad of dat het college dit op een later moment uit kan werken. Daarbij is ook meegegeven te overwegen om geen separaat CUP op te stellen, maar dit integraal te verwerken in de begroting.

Tot slot benadrukken meerdere geïnterviewden dat het raadsakkoord tijdens de hele raadsperiode actiever gebruikt mag worden als toetsingskader. Het akkoord vervult zijn rol als het levend blijft in het politieke en ambtelijke werk.

De samenwerking

De samenwerking tussen de fracties heeft tijdens de vorige collegevorming een flinke deuk opgelopen. Dit heeft met name in de eerste fase van de bestuursperiode nog doorgewerkt in het onderlinge vertrouwen en de dynamiek van de samenwerking.

Mocht er na de volgende gemeenteraadsverkiezingen opnieuw een raadsakkoord worden gesloten, dan wordt het van belang geacht dat er aansluitend duidelijke afspraken worden gemaakt over de samenwerking.

Onderwerpen die in het kader van samenwerking werden genoemd zijn het voeren van inhoudelijke debatten en tussentijdse evaluaties. Binnen de fracties is er een verschillend beeld van de gewenste invulling van het raadswerk. De ene fractie streeft naar korte besprekingen op hoofdlijnen en raadsvergaderingen met vooral besluiten (hamerstukken), terwijl de andere fractie waarde hecht aan inhoudelijke gesprekken, verdieping en debat. Wanneer er hier geen begrip voor is, ontstaan frustraties en onbegrip. Dit geldt ook voor verschillen in interpretatie van de rolverdeling tussen raad en college.

Het raadsakkoord kan geen excuus zijn om geen inhoudelijke debatten meer te hebben met elkaar, maar bij het laatste raadsakkoord leidde de abstracte formuleringen soms tot onduidelijkheden over waar nog verschil van mening mocht bestaan. Er was ook onduidelijkheid over of het raadsakkoord een minimumafspraken is waarboven ruimte is voor eigen ambities of dat het akkoord juist als maximum gold, waardoor extra wensen niet mogelijk of gewenst waren. Het merendeel van de gesprekspartners geeft aan scherpte in het akkoord te missen, en heeft er bij een eventueel volgend akkoord behoefte aan om expliciet op te nemen waarover verschil van mening bestaat, zodat deze separaat in de raad besproken kunnen worden (zoals eerder gebeurde met de paarse blokken). Op deze manier is duidelijk bij welke onderwerpen een politiek debat niet alleen mogelijk, maar ook wenselijk is.

In de vorige evaluatie werd aanbevolen om de samenwerking tussentijds te evalueren. Dat is deze periode niet gebeurd. Het raadsakkoord is halverwege wel geëvalueerd, maar dat was een inhoudelijk evaluatie om het college te beoordelen op de voortgang van de uitvoering. Door het tussentijds niet meer te hebben over de inhoudelijke samenwerking en het raadsakkoord, verdwijnt de gezamenlijkheid van het raadsakkoord in de loop van de vier jaar langzaam naar de achtergrond. Onduidelijkheden over de ruimte om eigen standpunten in te mogen nemen en frustraties over de opstelling van andere partijen blijven hierdoor onnodig lang bestaan.

Over de behoefte om wel of niet in de onderlinge samenwerking tussen college en raad te investeren is het beeld divers. Ook voor wat betreft het samen optrekken richting de besluitvorming van een groot onderwerp. Een aantal fracties willen de ruimte om volledig zelfstandig werkbezoeken af te leggen en standpunten in te nemen, andere zouden het prettig vinden om elkaar hierbij wat vaker op te zoeken richting besluitvorming.

Aanbevelingen

1. Formuleer duidelijk de status en het doel van het raadsakkoord, zodat alle partijen hier hetzelfde beeld bij hebben;
2. Beschrijf de inhoudelijke koers per thema zo duidelijk mogelijk, en leg daarbij ook vast waar geen overeenstemming over is. Maak afspraken over hoe en wanneer deze onderwerpen worden opgepakt;
3. Niet alles is even belangrijk, en ook niet alles kan tegelijkertijd worden opgepakt. Als je het college gericht op pad wilt sturen, geef dan in het akkoord aan wat prioriteit heeft;
4. Maak tijd vrij in de planning voor een ambtelijke uitvoeringscheck (inhoudelijk en financieel) op het concept raadsakkoord en overweeg daarbij het CUP te verwerken in de begroting;
5. Voer in de raad het open gesprek/debat met elkaar. Doe dit kort en bondig op de onderwerpen waar in het raadsakkoord overeenstemming op is, en neem de tijd voor de onderwerpen uit het raadsakkoord waar geen overeenstemming over is;
6. Houd het akkoord vier jaar levend, door o.a. de samenwerking binnen de gemeenteraad tussentijds te evalueren en in raadsvoorstellen actief te verwijzen naar de relatie met het raadsakkoord.

5. Ervaringen collegevorming

Vier jaar geleden heeft de collegevorming bij vrijwel alle fracties diepe sporen nagelaten. Voor de komende periode bestaat een duidelijke behoefte aan een transparant en vooraf vastgesteld proces, dat ook op die manier wordt doorlopen. De ideeën over hoe dat proces eruit moet zien verschillen.

Op een aantal onderdelen is er grotendeels consensus. Zo pleiten vrijwel alle gesprekspartners voor een onafhankelijke begeleider, al verschillen de voorkeuren daar ook in. Sommige zien graag een volledig onafhankelijke selectiecommissie die de beste wethouders moet kiezen op basis van kwaliteit en geschiktheid, ongeacht politieke kleur. Anderen geven de voorkeur aan iemand die de lokale situatie al kent, en in samenspraak met de grootste fractie komt tot een voorstel voor de invulling van het college.

Uiteindelijk blijft de samenstelling van het college een politieke afweging, waarbij de zetelverdeling meeweegt. De grootste fractie wordt vaak gezien als logische procesregisseur van het proces, mits zij dit transparant en inclusief vormgeeft. Het maken van heldere afspraken over de te volgen procedure moet hierbij voorkomen dat er opnieuw frustratie ontstaat. Tegelijkertijd is er behoefte aan enige realiteitszin: wanneer er zes fracties zijn en er vier wethoudersposten beschikbaar zijn, zullen er (naar verwachting) twee partijen teleurgesteld worden. Hier moet binnen het proces ook de ruimte en het begrip voor zijn.

Vrijwel alle gesprekspartners leggen een duidelijke link tussen het werken met een raadsakkoord en dualisme. Wethouders functioneren daarbij niet in het college namens hun fractie, maar voor de gehele raad. Het inloopsprekuren van het college en het langsgaan van wethouders bij alle fracties worden gezien als positieve manieren om dat principe vorm te geven. Structurele aanwezigheid bij alleen de eigen fractie wordt als onwenselijk beschouwd.

Overigens werkt dit principe twee kanten op: de wethouders moeten alle fracties bedienen. Maar dit vraagt tegelijkertijd van fracties een open en constructieve houding richting het college. Dualisme is geen eenrichtingsverkeer en vraagt inspanning van beide zijden.

Zeker bij een raadsakkoord is het belangrijk dat fracties zonder wethouder kunnen rekenen op dezelfde kennis en toegankelijkheid van het college als de fracties die wel een wethouder leveren in het college. In dat licht helpt het wanneer toekomstige volksvertegenwoordigers een prominente rol vervullen bij de onderhandelingen rondom het raadsakkoord. De (potentiële) wethouders zouden er goed aan doen hier afstand te houden. De raad is eigenaar en opsteller van het akkoord; het college voert uit. Een heldere scheiding van rollen draagt bij aan wederzijds vertrouwen.

Aanbevelingen

1. Maak processtappen vooraf duidelijk en volg dit proces van begin tot eind;
2. Stel voor de collegevorming een onafhankelijke informateur of procesbegeleider aan, bij voorkeur iemand met proceservaring en zonder uitgesproken politieke kleur;
3. Erken dat de grootste partij een logische procesrol heeft, mits deze transparant werkt en alle fracties goed meeneemt;
4. Selecteer wethouders niet alleen op partijkleur, maar bovenal op basis van kwaliteiten en opgaven;
5. Stimuleer dat vooral (toekomstige) gemeenteraadsleden betrokken zijn bij het opstellen van het akkoord en de bijbehorende afspraken. Het aan tafel hebben van raadsleden bevordert dat het eigenaarschap van het raadsakkoord bij de raad ligt;
6. Maak vooraf duidelijk wat er van het college verwacht wordt om op dualistische wijze de hele raad te bedienen, en wat het college hierin van de fracties mag verwachten.

6. Ervaringen vergaderstructuur

De afgelopen periode is de vergaderstructuur aangescherpt en is het Reglement van Orde meerdere keren aangepast. Toch geven veel gesprekspartners aan te worstelen met de huidige structuur en de zelf opgelegde regeldruk. Het wordt als uitgebreid en soms onnodig complex ervaren. De behoefte klinkt door om de rollen helderder te maken en verwachtingen expliciet te communiceren – zodat het duidelijk is wat er van raadsleden wordt gevraagd bij elk type vergadering.

De Context & Kadersavonden (C&K) vormen de grootste bron van frustratie. Er bestaan drie verschillende varianten van C&K. In het nieuwste Reglement van Orde komt daar zelfs nog een vierde bij. Procesmatig is het dus tot in de puntjes afgehecht, maar inhoudelijk is voor velen onduidelijk wat de verschillen precies zijn. Voor mensen buiten de raad is het al helemaal lastig te begrijpen wat een C&K precies is.

Oplossingen worden gezien in het vooraf helder formuleren wat het doel is van een bespreking, agendering van onderwerpen scherper koppelen aan het raadsakkoord en eventueel een naamswijziging voor de Context & Kaders en Visie & Adviesavonden, zodat ook inwoners aan de hand van de naam al begrijpen wat voor bespreking het is.

Veel gesprekspartners benadrukken daarnaast de behoefte aan meer flexibiliteit, creativiteit en informele vormen van overleg. Er is een 'kramp' ontstaan waarbij alle incidenten en onduidelijkheden in regelgeving zijn aangepakt met meer regels en aanvullende afspraken. Evenals bij de C&K avonden geldt hier dat het procesmatig tot in de puntjes klopt, maar praktisch raken we samen verstrikt in ons eigen gesponnen web.

Het werken met een raadsakkoord vraagt om een andere vorm van samenwerking. Natuurlijk moet het debat en de besluitvorming in de gemeenteraad plaatsvinden. Maar het kan helpen om bijvoorbeeld gezamenlijk kennis op te doen d.m.v. werkbezoeken, de tijd te nemen om met elkaar de samenwerking te evalueren, vaker te vergaderen op locaties in de dorpen en wat regels in te ruilen voor onderling begrip en wederzijds respect.

Dit vraagt om een andere rol vanuit de griffie: meer faciliterend, minder procesmatig. Een andere rol vanuit het presidium: meer afspraken en begrip, minder 'vangen' in een Reglement van Orde. Maar bovenal vraagt dit iets van de gemeenteraad: professionaliteit, een gezamenlijk belang en zelfcorrectief vermogen.

Aanbevelingen

1. Herstructureer C&K-avonden. Koppel ze aan de onderwerpen van het raadsakkoord en biedt vooraf duidelijkheid over doel, context en gewenste output van deze avonden;
2. Creëer meer flexibiliteit en ruimte voor andere werkvormen, zoals werkbezoeken of vergaderingen buiten het gemeentehuis. Geef de griffie hier een duidelijke verwachting in mee;
3. Versterk het onderling correctievermogen binnen de gemeenteraad/investeer in onderlinge aanspreekcultuur: minder leunen op regels, meer vertrouwen op onderlinge correctie en professionele samenwerking.

7. Conclusie

Algemeen

De ervaringen van het werken met een raadsakkoord zijn overwegend positief. Hierdoor staan in beginsel alle partijen open voor een verkenning of een raadsakkoord ook komende bestuursperiode haalbaar is.

Maar...

Een raadsakkoord is geen doel op zich.

Het werken met een raadsakkoord heeft ook een keerzijde.

Maak dus direct na de verkiezingen duidelijke afspraken over zowel het proces voor het opstellen van het raadsakkoord als over de totstandkoming van het college. Zorg dat deze afspraken vroegtijdig, transparant en voor alle fracties inzichtelijk zijn, en vervolgens ook worden nagekomen.

De aanbevelingen en conclusies van deze evaluatie doen suggesties over waar bij een eventueel volgend raadsakkoord over nagedacht moet worden en geeft daar op basis van de gevoerde gesprekken suggesties voor.

Het raadsakkoord

Het raadsakkoord werkt, maar vraagt om scherpere keuzes.

Bepaal welk doel het raadsakkoord heeft: is het een visie, een koersdocument, een basisafpraak of ook een toetsingskader? De totstandkoming van de teksten (geschreven door de grootste tegenpolen uit de raad bij elkaar te zetten) is goed bevallen. Het werkt snel en het resultaat wordt vaak gedragen door de hele raad. Maar waak er wel voor dat de teksten duidelijk en concreet genoeg blijven.

Ten opzichte van het vorige akkoord is het wenselijk om een prioritering toe te voegen, evenals het benoemen van de onderwerpen waar geen overeenstemming over kan worden gevonden (voorheen de paarse blokken). Maak in het proces ook tijd voor een ambtelijke uitvoerbaarheidscheck, zowel inhoudelijk als financieel.

Overweeg hoe je voorkomt dat het akkoord na verloop van tijd naar de achtergrond verdwijnt. Bijvoorbeeld via vaste evaluatiemomenten, via koppeling aan de vergaderstructuur en door middel van expliciete verwijzing naar het raadsakkoord in raadsvoorstellen.

De collegevorming

De samenwerking tussen fracties bij de collegevorming vragen duidelijkere afspraken en procesdiscipline.

Maak vooraf heldere procesafspraken, en volg dit proces dan ook van begin tot eind. Natuurlijk kunnen er altijd onverwachte ontwikkelingen zijn, maar wijk alleen van het proces af na instemming van alle partijen.

Erken dat de grootste partij in eerste instantie aan zet is om een proces uit te rollen, en bespreek met elkaar op welke wijze andere fracties hierin meegenomen kunnen worden. Zeker bij de collegevorming lijkt het gewenst om de grootste fractie te laten ondersteunen door een vorm van onafhankelijke procesbegeleiding. Maar zo'n begeleider heeft wel kaders nodig. Maak met elkaar duidelijk op basis waarvan wethouders geselecteerd zouden moeten worden: welke rol speelt de zetelverdeling hierin? Welke kwaliteiten zoeken we? Hoe wegen fracties deze elementen? Bespreek ook in welke rol toekomstige raadsleden betrokken moeten zijn bij het opstellen van het akkoord en de afspraken daarover.

En wees realistisch: er gaan partijen teleurgesteld worden. Dat is onvermijdelijk. Maak met elkaar afspraken over het dualisme. Hoe zorgen we er met elkaar voor dat de wethouders er zijn voor de hele raad, en niet primair voor de eigen fractie? En wat vraagt dit qua houding en rolname van de fracties?

De vergaderstructuur

De vergaderstructuur is complex en vraagt meer flexibiliteit en professionele samenwerking.

Hoe kunnen de raad en het college weer een beetje ruimte en flexibiliteit terugbrengen, zonder dat dit ten koste gaat van de duidelijkheid en wederzijdse verwachtingen? Dat is eigenlijk dé vraag waar het om draait.

Zeker binnen de C&K avonden is er ruimte voor verbetering. Maar ook in het vergaren van gezamenlijke kennis en het vergroten van het wederzijds begrip. Maak met elkaar ruimte voor informele momenten, werkbezoeken, vergaderingen op locaties in de dorpen en evalueer met elkaar niet alleen de inhoudelijke voortgang, maar juist ook de samenwerking.

Reflecteer op hoe onderling correctievermogen eruit zou moeten zien: wanneer spreken raadsleden elkaar aan en welke waarden liggen daaraan ten grondslag? Als het de raad lukt om hier stappen in te zetten, kan de focus van de procesmatige aanpak weer terug naar de inhoud. En juist die inhoud geeft de meeste energie en is het meest van waarde voor onze inwoners en ondernemers.

Samenvattend vraagt de volgende periode om heldere keuzes en bewuste afspraken: over de functie van het raadsakkoord, over het proces van collegevorming en over de manier waarop de raad zichzelf organiseert. Door expliciet vast te leggen hoe wordt samengewerkt, hoe verschillen worden geadresseerd en hoe het raadsakkoord gedurende vier jaar levend blijft, kan de raad de kracht van raadsbrede samenwerking optimaal benutten. De aanbevelingen in dit rapport geven richting aan de vragen die daarbij centraal zouden moeten staan.

8. Bronnen en gesprekspartners

Documenten

Bij deze evaluatie is gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- **Samenwerkingsagenda 2018 – 2022**
Maak Meedoen Mogelijk
<https://portal.ibabs.eu/Document/ListEntry/2cddac3e-2a55-410d-8caf-bbb82c31e3f0/8d664d45-27cb-4b89-b31a-114419b919e5>

- **Evaluatierapport Lianne van Kalken, 2022**
Wat maakte meedoen mogelijk?
<https://portal.ibabs.eu/Document/ListEntry/5f0fd69b-3f03-4911-b3e1-843afae9fbe4/4153f462-cc8a-4e36-a58c-dc22a5c9ecd4>

- **Raadsakkoord 2022 – 2026**
Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen
<https://portal.ibabs.eu/Document/ListEntry/5f0fd69b-3f03-4911-b3e1-843afae9fbe4/c72e2235-f0d6-4a52-9e40-1bfbc02b29bc>

- **Procesvoorstel formatie 2022**
<https://portal.ibabs.eu/Document/ListEntry/5f0fd69b-3f03-4911-b3e1-843afae9fbe4/839a960c-273c-4c22-9119-2e86698ba1e8>

- **Opdrachten naar aanleiding van het raadsakkoord 2022**
<https://portal.ibabs.eu/Document/AgendaItem/4a09f89f-9bf9-4a43-b685-4bdc6fbe3c93/bd966962-845c-4119-aff8-82312f5edf7d/de665fc0-536d-4399-abff-a4556cba0aae>

Gesprekken

Voor de totstandkoming van deze evaluatie zijn er gesprekken gevoerd met:

1. De burgemeester, mevrouw Heijstee
2. De griffier, de heer Scherpenzeel
3. Wethouders Peters-Adrian en Van Duin
4. Gemeentesecretaris en voormalig formatieadviseur
5. PRO Kaag en Braassem, Sandra de Wagenaar en Rick van Seggelen
6. Samen Kaag en Braassem, Roland van Beurden en Fred Zoetendaal
7. CDA Kaag en Braassem, Anja de Rijk en Marcel Doze
8. D66 Kaag en Braassem, Carsten Zwaaneveld en Esther Loos
9. VVD Kaag en Braassem, Roy Möllers